

שִׁוּנָה הַלְכוֹת

גליון 727

יום שישי ה' כסלו
עש"ק ויצא / התשפ"ה

גליון שבועי

יול"ע"י מכון הלכה חב"ד (ע"ר)

משולחן
ההלכה

הרב ליאור רוזנבוים
דיין ומורה-צדק בבאר שבע
וחבר מכון הלכה חב"ד

מדיני תפלת ערבית

יעקב תקן תפלת ערבית, שנאמר
(בראשית כח, יא) "ויפגע במקום
וילן שם" (ברכות כו, ב)

זמנה של תפלת ערבית

מן הדין זמנה של תפלת ערבית נמשך כל הלילה (עד עלות השחר), שכן תפלת ערבית נתקנה כנגד אברי העולות בבית המקדש שניתן היה להקריבם על גבי המזבח במשך כל הלילה. ולכתחילה יש להתפלל ערבית מיד אחר צאת הכוכבים, וביחוד הקפידו חכמים שלא לאחר את קריאת שמע של ערבית לאחר חצות הלילה, מפני שחששו שמא ישכח אדם לאומרה. ומכל מקום אם עבר ולא קרא עד חצות הלילה, יקראנה עם ברכותיה עד עלות השחר, ובדיעבד אם נאנס יכול לקוראה עד 'הנץ-החמה', ללא ברכת 'השכיבונו', אבל תפילת ערבית לא תתפלל אחר עלות השחר.¹

קודם תפלת ערבית אסור לאכול פת או מזונות יותר משיעור "כביצה" 54- גרם, וכן אסור לישון עד שיתפלל שמא ישכח להתפלל. אולם שאר מאכלים שאינם ממניי דגן כמו פירות וכן כל המשקאות שברכתם האחרונה היא "בורא-נפשות", מותרים קודם תפלת ערבית. ואם התחיל לאכול בתוך חצי-השעה שקודם צאת

יאמר "אתה חוננתנו" בתפלה. שכח ולא אמר "אתה חוננתנו" במוצאי שבת ויו"ט, ונזכר לפני שאמר ה' שבסיום הברכה יתחיל מיד "אתה-חוננתנו", ויאמר אחר כך: "וחננו מאתך... ברוך אתה ה' חונן הדעת". ואם כבר הזכיר את השם שבסיום הברכה, יסיים את תפילתו ולא יחזור בעבור ההבדלה, כיוון שעדיין צריך לאומרה על הכוס, ויצא בה ידי חובתו.²

מי ששכח "אתה חוננתנו" בתפלת מוצש"ק או יו"ט יזהר שלא לעשות שום מלאכה קודם שיבדיל על הכוס, או שיאמר לאחר התפילה "ברוך המבדיל בין קודש לחול" בלא שם-ומלכות, ואז יוכל לעשות מלאכה. ואם שכח (ועשה מלאכה באיסור או) טעם מאומה קודם שיבדיל על הכוס צריך לחזור ולהתפלל ולהבדיל בתפילה וגם על הכוס שאינו יוצא בהבדלה שעל הכוס בלבדה הואיל ואינה כהוגן שטעם (או עשה מלאכה) קודם לה.³

הכוכבים, צריך להפסיק לאכול ולהתפלל ערבית בזמנה. אך אם התחיל בהיתר לפני החצי-שעה שקודם צאת הכוכבים, מעיקר הדין אינו חייב להפסיק², אך כאשר ציבור מסובים באירוע ועדיין לא התפללו ערבית, יכולים להמשיך בסעודתם, וכן בעת הצורך רשאי אף היחיד שלא התפלל למנות אדם אמין שיזכירהו להתפלל ערבית, או שיעשה לו תזכורות אחרות.³

ערבית במוצאי שבת ויו"ט

מן הדין מותר להבדיל על הכוס או לומר 'ברוך המבדיל' בצאת-השבת, ולעשות מלאכה, אף-על-פי שעדיין לא התפלל ערבית, אולם לכתחילה ראוי לבעל נפש שלא לעשות מלאכה עד לאחר סדר הקדושה של "ואתה-קדוש" הנאמרת בציבור, ואח"כ יבדיל על הכוס. אלא שאף במקרה שהבדיל על הכוס קודם ערבית

2. שו"ע וניכ"א או"ח סר"ב ס"ג, וסו"ל"ה ס"ב. וראה תניא אנה"ק סו"ס כג.

3. מ"ב סו"ל"ה סק"ח. פסק"ש שם אותיות ו-ח. וראה שו"ע אדה"ז או"ח סו"ס תלא ובקו"א שם סק"ב.

4. ראה שו"ע אדה"ז או"ח סרצ"ד ס"ב ז- וסרצ"ט ס"ט.

5. שו"ע אדה"ז או"ח סרצ"ד ס"ג וס"ו.

1. ברכות ב עמוד א, כו, א-ב. ושו"ע או"ח וניכ"א סר"ה ס"א וס"ד.

הספר שכולם חיכו לו
טיפול בקטנים בשבת

מצטרפים למכון הלכה חב"ד באחד
המסלולים ומקבלים את ספרי המכון
הצטרפו בטל: **058-7207770**

**בשבת אין
סמס לרב!**

סמס
לרב

smslarav.co.il

הרב שרגא נתן דהן

דיין ומו"צ בבית שמש וחבר
מכון הלכה חב"ד

**האם אפשר לאכול ביצים
מבושלות שבושלו על ידי
גוי?**

לא, יש להקפיד על בישול
ישראל בביצים, מכיוון שאינן
נאכלות כמות שהן.

שו"ע י"ד ס' קי"ג סי"ד.

הרב משה קורנוויץ

רב קהילת חב"ד רמת בית שמש
ד' וחבר מכון הלכה חב"ד

**האם נשים מחויבות
בתפילת מוסף של שבת?**

אף שרבי עקיבא איגר כתב
שנשים אינם חייבות להתפלל
תפילת מוסף דמכיוון שהנשים
לא נתנו מחצית השקל אין
להם חלק בקרבנות הציבור,
אך מדברי אדמו"ר הזקן
שמחייב את הנשים באמירת
קרבן התמיד משמע שנשים
מתפללות מוסף. וכן דעת
הרבה מן הפוסקים.

הגרנקע"א בליון הו"ע או"ח ס' קו בשם
שו"ת בשמים ראש [ס' פט]. שו"ע אדה"ז מז',
אחרונים המובאים בדעת תורה או"ח ס' רפ"ו.

הרב דניאל לנאו

רב ומורה צדק, קי"ב וחבר מכון
הלכה חב"ד

**שתיית יין לפני הסעודה
ושכחתי לברך על הגפן
לאחר שתיית היין, האם
היין נפטר בברכת המזון?**

אם נזכר לפני ברכת המזון
יברך מעין שלוש ואחר כך
ברכת המזון, אך אם לא נזכר
עד אחר שברך ברכת המזון
אינו צריך לשוב ולברך מעין
שלוש.

סדבה"נ פ"א סי"ז.

כאשר יודע שיעבור עליהם הלילה ותהייה
מניעה לאכלם, וכדומה. ולגבי הכנסת דברי
מאכל לבית המרחץ או לבית הכיסא כתבו
הפוסקים שמעיקר הדין אין בזה איסור שהרי
המאכל אינו נאסר בכך, אלא שלכתחילה ראוי
להימנע מכך, ובעת הצורך יש לעוטפם תחלה.³

יום רביעי זריקת דברי מאכל

אסור לשבת על תיק או שק שיש בו
מאכלים שעלולים להימעך. כמו כן אסור
לזרוק מאכלים שעלולים להימאס על ידי כך.
אבל דברים שאין חשש שימאסו בנפילתם כגון
שקדים ודברים העטופים מותר לחלקם על ידי
מסירתם בזריקה, וכפי שנהגו ישראל לזרוק
סוכריות באירועים שונים. אבל לחם, אסור
לזרוק גם על שולחן נקי באופן שאין חשש
שימאס, מפאת חשיבותו.⁴

יום חמישי איסור ביזוי הפת

גם כאשר אין בזריקת שיירי מאכל איסור
בל-תשחית, צריך להיזהר שלא לבזותם
בהשחתתם בידיים, ובמיוחד שיירי לחם.
לפיכך, אם נותרו על השולחן בסוף הארוחה
שאירות לחם גדולים משיעור כזית, אסור
לשטוף את השולחן ולהרטיבם, משום שבכך
משחיתים אותם. אלא יש לעטוף היטב את
שיירי הלחם כדי להניחם בפח בדרך כבוד. אך
כאשר נותרו לאחר האכילה פירורים קטנים
מכזית, אין איסור לאבדם אולם אמרו חכמים
שאינן לזרקם במקום דריסת רגלי בני אדם מפני
שקשה הדבר לעניות. והמוצא ברחוב דברי
מאכל הראויים לאכילה או כשמוצא פת או
מיני מזונות, לא ימשיך בהילוכו אלא יסלקם
לצדדים תחילה למקום שאין עוברים שם
אנשים.⁵

**יום שישי נתינת מאכל אדם
לבעלי חיים**

נאמר בגמרא: "מאכל אדם אין מאכילין
לבהמה". ודנו הפוסקים האם הנותן לבהמה
מאכל הראוי לאדם, יש בו משום "בל-
תשחית", ולמעשה כתבו הפוסקים להתיר את
הדבר בכמה אופנים. ראשית אם המאכל חיוני
עבור הבהמה ודאי ניתן להאכילה ממנו, יתר
על כן אפילו באם ישנה אפשרות להשיג מאכל
אחר לבעלי חיים אך הדבר כרוך בטרחה, בעל
מותר להאכילה מאכל אדם, ובפרט אם בעל
חי זה שייך לבעל הבית ומזונותיו עליו. וכאשר
המאכל נותר מן הסעודה ולא יאכל יותר ניתן
לתתו לבעלי חיים לכתחילה ללא כל חשש,
אולם טוב להיזהר שלא להאכיל לנכרי או
לבהמה ועוף את פרוסת "המוציא" שעליה
בצע לאחר הברכה.⁶

3. ראה י"ד ט"ו ש"נ; מנח"י ח"ג ט"ג; וראה בקודש פנימה ע' 45;
פסק"ת סקע"א אות ט.

4. ברכות ב. ב. תושי"ע וז"כ או"ח סקע"א ס"א"ב וס"ד"ה; וראה סה"ש
תשי"א ע' 30 (זריקת סוכריות).

5. ב"מ כג, א. שו"ע אדה"ז או"ח סק"פ ס"ד"ה; חו"מ שמירת גו"נ ס"ט;
פסק"ת סקע"א אות ז וסק"פ אות ד.

6. תענית ב. ב. ובפרש"י שם; א"ר סקע"א סק"א; שו"ע אדה"ז או"ח ס"ו
קסז סכ"ב; קצה"ש סל"ט בבד"ש סק"ל; פסק"ת סקע"א אות ח.

**איסור בל-תשחית
וביזוי אוכלין**

האם מותר לעשות קישוטי נוי
מפירות מעוצבים? האם מותר לזרוק
סוכריות על ראש חתן? האם מותר
לתת מאכל אדם לבעלי חיים?

**יום ראשון איסור
בל-תשחית והגדרתו**

נאמר: "כי תצור אל עיר... לא תשחית את
עצה". בפסוק זה מזהירה התורה שלא להשחית
עצי מאכל ופירותיהם. חז"ל אף הרחיבו את
האיסור וכתבו שהוא חל על כל דבר שיש בו
תועלת, ואסור להשחיתו; מעבר לכך בדבר
מאכל קיים האיסור לבזותו, ועל כן יש לנהוג
בו בדרך כבוד, וכן אסור להשחית מאכל שלא
לצורך, אך אם יש צורך בדבר מותר, וכפי
שנוהגים ביין ההבדלה שממלאים את הכוס על
גדותיו ומכבים בשיירי היין את נר ההבדלה,
וכן בליל הסדר באמירת המכות ששופכים מן
היין, ואין בזה משום בל-תשחית.¹

**יום שני הימנעות מדברים
שיפגמו את המאכל**

הזהירו חכמים שלא להעביר כוס מלאה
במשקה מעל לחם, שמא יישפך מן הנוזל
שבכוס על הלחם, וימאס אותו מלהיות ראוי
לאכילה. וכן אסור להניח צמוד לחם כלי
שעלול להיות בו דבר מלוכלך או שהוא עצמו
מלוכלך, שמא יפגום את הלחם. וכן הדין לגבי
כל שאר המאכלים, שאין לעשות דבר שעלול
לפגמם ולהשחיתם. כמו כן כתבו הפוסקים
אודות קישוטי שולחן אומנותיים הנעשים
מפירות החתוכים לנוי, שכאשר יודעים
בוודאות שלא יאכלו מהם, אין לעשות זאת
משום איסור בל-תשחית.²

**יום שלישי שימוש שיאסור
את המאכל מבחינה סגולית**

מעבר לאיסור השחתת וביזוי המאכל, אסור
לעשות שימוש במאכל שיאסור אותו מסיבה
רוחנית-סגולית, ולכן אסור לנגוע במאכלים
ומשקים לפני נטילת הידיים הראשונה של
הברכה. וכן אין לישון על מיטה שיש תחתיה
מאכלים, כמו כן אין לקלף שום ובצל וביצה

1. דברים כ"ט; ספרי שם; שבת קכט, א. קמ, ב; רמב"ם הלכות
מלכים פ"ו, ה"י; וראה שו"ע אדה"ז או"ח סתק"א ס"ד; חו"מ שמירת
גו"נ ובל-תשחית ס"ד; וראה לקו"ש ח"ח ע' 465; פסק"ת סקע"א אות
א והע' 9 שם.
2. ברכות ב. ב. שו"ע או"ח סקע"א ס"א; מנח"ש שם סק"ו. פסק"ת
שם אות י.